

Fritidsklubbens betydning for barn og unge

ET BRA STED Å VÆRE

- SLIK BARN OG UNGE SER DET

RAPPORT OG IDÉ- OG AKTIVITETSHEFTE

Prosjektet *Et bra sted å være - slik barn og unge ser det* består av to deler, en rapport og et idé- og aktivitetshäfte.

Rapporten som du nå leser, bygger på kunnskap fra barn og unge om hva fritidsklubben betyr for dem, og hva som må til for at fritidsklubben er et bra sted å være.

Idé- og aktivitetshäfte, som du kan finne på Redd Barnas nettsider, er rettet mot ungdom og gir informasjon og oppskrifter på hvordan de selv kan bidra til å lage gode møteplasser, gjøre fritidsklubben kjent i lokalsamfunnet, og få politikere til å forstå hvor viktig fritidsklubben er.

Rapporten og aktivitetshäftet finner man på reddbarna.no/fritidsklubb

«På klubben kan vi gjøre hva vi vil, og lære masse om det vi vil. Det gjør at vi har det bra sammen når vi er her. Vi er som en stor familie.»

Klubbungdom

«Vi skaper så mange fine minner sammen når vi er her.»

Klubbungdom

«Når vi er på klubben, er det som å ha friminutt hele dagen. Det ville ikke vært mulig uten de fine folkene som jobber her. De er gøy å være med, og de passer på at vi har det bra. De gjør at vi føler oss trygge på klubben.»

Klubbungdom

En møteplass er mer enn et hus og en adresse

Redd Barna har jobbet lenge med at alle barn skal få innfridd sin rett til lek og fritid. Lek og fritid er ikke luksus, en bagatell eller en selvfølgelighet. I tillegg til at lek er livsviktig for det enkelte barnet, er det også en rettighet nedfelt i barnekonvensjonen artikkel 31. I denne rapporten får du høre hvor viktig fritidsklubber er for barn og unge, og hva som må til for at en møteplass er et bra sted å være på fritiden.

På innsiden av klubben er det vennskap, fellesskap, moro og mestring. Fritidsklubben er et holdepunkt og en møteplass for barna og ungdommene i nabola- get, noe som er trygt og noe som er fast. Det er stedet for å bare være, spise, gjøre lekser eller spille spill.

Og det er et springbrett. En fritids- klubb med et godt lydstudio fosterer musikere, en klubb med dansesal gir mulighet for å dyrke danseinteressen og en klubb med

demokratigruppe som legger til rette for seminarer, workshop og studieturer fosterer lokalt engasjerte ungdom.

Samtidig foregår det en diskusjon blant lokalpolitikere om ressurser og bruk av fritidsklubben. I kom- munestyremøtene argumenteres det for at det ikke er nok midler til klubb – «siden vi ikke MÅ drive klubb, så kutter vi i budsjettet». Politikere sier at ungdom uansett ikke bruker klubben og at de heller vil bruke penger på frivillig- heten eller idretten.

Redd Barna er bekymret for nedgangen i antall fritidsklubber i Norge. Og vi er bekymret når vi hører om fritidsklubber som må kjempe for sin eksistens når kommunebudsjettene skal vedtas. Vi ønsker at du som leser denne rapporten, skal få kunnskap og forståelse om fritidsklubbens betydning for barn og unge. Still deg selv spørsmålet: Hvordan er klubbtilbudet i min kommune?

Hva er status og utfordringer, og hva ønsker barn og unge for sin møteplass der jeg bor? Vi håper det du leser her gjør at du vil heve stemmen og si fra, slik at alle kommuner sørger for å ha fritidsklubb for barn og unge.

God lesning!

Ane Aamodt,
kampanjeleder i Redd Barna

«Alt er bra her på klubben, du kan få nye venner og spille.»

Klubbungdom

«Det jeg liker med klubben, er at foreldrene liker det, så de lar oss komme hit.»

Klubbungdom

Et bra sted å være – hva er det?

I rapporten du holder i hånda, kan du lese om hva barn og unge mener er et bra sted å være.

Hvorfor er de på fritidsklubben? Hva gjør at de liker å være der? Hva gjør de der? Hvem er de sammen med? Hva er bra, hva er mindre bra? Og hva mener de er viktig for at klubben skal bli et enda bedre sted. Et sted flere barn og unge ønsker å være.

Hvordan rapporten ble til:

Redd Barna har samarbeidet med Ungdom og Fritid om å innhente barn og unges tanker, meninger og ønsker om fritidsklubben. Dette har vi gjort ved å sende ut en spørreundersøkelse til kommu-

nale barne- og ungdomsråd. I tillegg har vi gjennomført workshoper med barn og unge som bruker fritidsklubb.

I undersøkelsen har ungdomsrådene delt sine tanker om bruk av fritidsklubbene i sine kommuner. Workshoper og medvirkningsprosesser med klubbungdommer er gjennomført både digitalt og fysisk på 14 ulike klubber. Vi har også snakket med klubbledere og ansatte på klubber.

I starten av denne rapporten får du presentert fakta og forskning om fritidsklubber. Deretter er rapporten delt inn i tre deler.

Første del handler om **livet på klubben:**

Hva gjør barn og ungdom på klubben, og hvem er de sammen med? Her setter barn og unge ord på hvorfor en klubb er et bra sted å være. Den andre delen av rapporten handler om **hva som må på plass for at klubben skal være et bra og trygt sted å være** for barn og unge. Det handler om fysiske, økonomiske og menneskelige rammer. I den siste og tredje delen kan du lese **hvilke krav Redd Barna og Ungdom og Fritid stiller til kommunene og regjeringen** for at barn og unge skal ha et sted de vil være – i sitt nærmiljø.

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Barnekonvensjonen slår fast at alle barn, som er alle mennesker under 18 år, har de samme rettighetene. Norge ratifiserte barnekonvensjonen i 1989, og den har vært gjeldende som norsk lov siden 2003. Staten har dermed ansvar for at rettighetene blir

realisert for alle barn, uansett hvor de bor, og hvem de er.

Artikkel 12:
Å si sin mening og bli hørt.

Alle barn har rett til å si sine meninger og ha innflytelse i saker som angår dem.

Artikkel 31:
Rett til lek og fritid.

Alle barn har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv.

Et bra sted å være – slik barn og unge ser det bygger på Redd Barnas arbeid knyttet til artikkel 31 i barnekonvensjonen – retten til lek og fritid. Våre tidligere prosjekter har gitt oss tydelig informasjon om at en åpen og trygg møteplass er viktig i barn og unges liv.

OPPDRAK 31: RETT PÅ FRITID¹

I 2018 samarbeidet Redd Barna med barne- og ungdomsråd for å finne ut hvordan barn og unge har det på fritiden. Ungdomsrådene utførte kartlegginger på skoler og ungdomsklubber i sin kommune, og på bakgrunn av innspill fra hundrevis av barn og unge over hele landet kom de fram til barrierer som gjør at barn holdes utenfor, og hva som må gjøres for å endre dette.

Ett av funnene i prosjektet er at barn og unge over hele landet ønsker et sted «å henge», og de mener at tilgang på en møteplass

ville gjort at flere hadde det bra på fritiden. Barne- og ungdomsrådene anbefaler derfor at alle kommuner og bydeler har et åpent sted der barn og unge kan møtes. Barn og unge må være med og bestemme hvordan det skal se ut, og hva som skal skje der. De vil at voksne skal ha ansvaret, men ungdommer bør også få mulighet til å jobbe der. Og det bør være en utlånsordning av utstyr på møteplassen, for da har man mulighet til å prøve nye aktiviteter uten at det koster noe. I tillegg må møteplassen være mye åpen, ikke bare et par kvelder i uka. Barn og

unge sier at man må vite at man (nesten) alltid kan gå dit, også i helgene, for da er det mange som ikke har noe å gjøre.

FÅR ALLE BARN OG UNGE DELTA?

Som en oppfølging av *Oppdrag 31: Rett på fritid* gjennomførte Redd Barna i 2019 en spørreundersøkelse blant norske kommuner for å få kunnskap om hva de gjør for å sikre inkludering av alle barn på fritiden: *Får alle barn og unge delta? En undersøkelse blant norske kommuner om hva de gjør for å sikre en inkluderende fritid.*²

116 kommuner svarte på undersøkelsen. Flertallet av kommunene sa at de hadde en møteplass for barn og unge, men åpningstidene var svært varierende. De fleste hadde åpent 2–3 dager i uka, mens andre hadde bare åpent 1 gang i måneden.

1) Redd Barna (2019) *Oppdrag 31: Rett på fritid*

2) Redd Barna (2019) *Får alle barn og unge delta? En undersøkelse blant norske kommuner om hva de gjør for å sikre en inkluderende fritid.*

FAKTA OG FORSKNING OM FRITIDSKLUBB

HVA ER EN FRITIDSKLUBB?

Fritidsklubber, ungdomshus, skatehaller, ungdomskafeer og kulturhus for ungdom, kjært barn har mange navn. Samlet sett utgjør dette et mangfold av åpne møteplasser for barn og ungdom. Det er møteplasser hvor man kan komme sammen uten forpliktelser til oppmøtefrekvens eller betaling. Det er arenaer tilrettelagt for å dyrke sosiale relasjoner mellom barn og ungdom og for å bygge trygge oppvekstmiljøer. **For enkelthets skyld bruker vi her i denne rapporten begrepet fritidsklubb, vel vitende om at begrepet hverken er entydig eller uttømmende.**

De fleste fritidsklubber i Norge driftes av kommunen, men det finnes også klubber og møteplasser i regi av idrettslag, frivillige organisasjoner og religiøse organisasjoner. I tillegg drives noen fritidsklubber av private aktører. Fritidsklubber eller ungdomshus kjennetegnes ved at det er et åpent fritidstilbud, som skiller seg fra andre aktiviteter ved at det ikke tilbys en spesifikk aktivitet, og at det ikke kreves et formelt medlemskap. Det kreves heller ikke at deltakerne skal ha bestemte ferdigheter.

Fritidsklubbene baserer seg på tre faglige tradisjoner: det kultur-faglige, det sosialfaglige og det demokratiske. Balansen mellom disse tradisjonene vil alltid avhenge av hvem som bruker tilbudet, hvem som jobber der, og hvilken rolle klubben er tenkt å fylle i barn og ungdommers oppvekstmiljø.

HVORFOR HAR VI FRITIDSKLUBBER?

I Norge oppstod de første fritidsklubbene på 1950-tallet, og eksistensen har vært begrunnet med sosial- eller kulturpolitiske argumenter for å forebygge ungdomskriminalitet og utvikle og støtte ungdomskulturen. I dag legges det mer vekt på fritidsklubben som et bidrag for å skape trygge og integrerte lokalsamfunn hvor ungdom gis anledning til **inkludering, deltakelse i meningsfulle aktiviteter og medbestemmelse.**

Det er også en økende oppmerksomhet om at fritidsklubben har en positiv betydning for folkehelsen. Fra *Folkehelsemeldingen – mestrings og muligheter*³ kan vi lese at «klubbene bidrar til å utjevne sosiale forskjeller, og mange klubber jobber aktivt med å motvirke marginalisering av barn og unge som er berørt av fattigdomsproblematikken. (...) Tradisjonelt har fritidsklubben vært den eneste offentlige arena som er åpen for alle ungdom på deres fritid og som vektlegger ungdomsinitiert aktivitet. Det er derfor viktig at kommunen styrker sitt arbeid på dette området for best mulig effekt av regjeringens satsninger gjennom nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom og storbyordning.»

HVEM BRUKER FRITIDSKLUBBEN?

Ifølge Ungdata 2021⁴ har 31 prosent av ungdomsskoleelevene og 14 prosent av elevene på videregående skole vært på fritidsklubb eller ungdomshus den siste måneden, noe som viser at fritidsklubbene utgjør en viktig sosial arena for svært mange ungdommer i Norge. Aller størst er deltakelsen i små kommuner, der om lag halvparten av ungdommene har brukt tilbudet den siste måneden.

Selv om én av tre ungdommer i Norge har brukt fritidsklubben den siste måneden, viser NOVA notat, *Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv*⁵, at enkelte grupper ungdom som framstår som sårbare for folkehelsemessige utfordringer, i større grad bruker fritidsklubbtilbudet enn andre ungdommer. Det er en tendens til en skjev sosial rekruttering til fritidsklubbene, ved at ungdom med lavere nivå av sosio-økonomiske ressurser i hjemmet langt oftere bruker tilbudet enn ungdom med mye ressurser. Denne variabelen er mest markant i Oslo, men er også til stede i mellomstore og små kommuner. Ungdata 2017⁶ viser videre at ungdom med minoritetsbakgrunn bruker tilbudet langt oftere enn ungdom med norskfødte foreldre. Ungdom som bruker fritidsklubber, rapporterer også mer om problemadferd, og flere har blitt utsatt for vold og mobbing enn blant dem som ikke bruker fritidsklubbtilbudet. Et annet interessant funn fra Ungdata 2017 er at ungdom som

3) Helse og omsorgsdepartementet. Meld. St. 19 (2014 – 2015) *Folkehelsemeldingen – mestrings og muligheter*.

4) Bakken, A. (2021) *Ungdata 2021. Nasjonale resultater*. NOVA Rapport 8/21. Oslo: NOVA, OsloMet

5) Andersen, PL, Seland I. (2019) *Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv Ungdataanalyser 2015–2017 og analyse av statlige dokumenter 2007–2017*. NOVA Notat Oslo: NOVA, OsloMet

6) Bakken, A. (2017) *Ungdata. Nasjonale resultater 2017, NOVA Rapport 10/17*. Oslo: NOVA, OsloMet

går på fritidsklubb, også ser ut til å være generelt mer aktive på fritiden – og flere deltar regelmessig i andre organiserte fritidsaktiviteter. Når det gjelder trivsel og sosiale relasjoner, er det flere som er misfornøyde med skole og foreldre, mens det med venner er motsatt. Flere av klubbgjengerne rapporterer at de har fortrolige venner og sterke vennerelasjoner. Generelt kan en gjennomgang av brukerne av fritidsklubben tyde på at fritidsklubber i større grad enn andre fritidstilbud når ut til ungdom som er risikoutsatte på ulike vis.⁷

FRITIDSKLUBBPOLITIKK

Til tross for at fritidsklubber har vært del av et kommunalt tjenestetilbud i snart 70 år, har fritidsklubbene vært overlatt til kommune-styrene, mens storting og regjering i liten grad har berørt dette som et relevant politisk felt på nasjonalt nivå.

I 2007/2008 tok Ungdom og Fritid, Fagforbundet, Landsforeningen for utekontakter og Ungdom mot Narkotika initiativ til ungdomslovs-alliansen. Kravet var at myndighetene måtte sette i gang arbeidet med en lov som definerte ungdoms rettigheter og muligheter i tillegg til det offentliges forpliktelser. I internasjonal sammenheng er det flere land, som for eksempel Danmark og Finland, som allerede har en slik lov. Det ble også fremmet krav om at regjeringen måtte sørge for en årlig «ungdomsmilliard» som fulgte opp ambisjonene i loven. Som et resultat av dette arbeidet satte regjeringen ned en ekspertgruppe som gjorde en utredning: *Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse*⁸. Ekspertutvalget konkluderte med at det ikke var behov for en slik lovfesting, men de oppfordret alle kommuner til å

lage egne ungdomsplaner som samlet den helhetlige ungdomspolitikken i kommunen.

Fra 2010-tallet har det vært en større politisk vilje til å se på fritidsklubbene, som en del av det politiske arbeidet knyttet til både folkehelse og kultur. I tillegg til *Folkehelsemeldingen - mestrings og muligheter*⁹ har NOU 2013: *Kulturutredningen 2014*⁹ lagt grunnlaget for en nasjonal politikk for fritidsklubber. Utredningen tar for seg fritidsklubber i et kulturpolitisk perspektiv og kontrasterer dette til de sosialpolitiske begrunnelsene som ofte har fulgt fritidsklubbene i kommunale budsjetter. NOVA konkluderer i sitt notat *Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv*⁵ med at de kulturpolitiske argumentene for fritidsklubber i noen grad kan være sammenfallende med folkehelsepolitiske argumenter for fritidsklubbene, fordi de representerer arenaer for gode og inkluderende fellesskap som kan styrke aktivitet, interesse, deltakelse og mestring.

I 2017 ble fritidsklubbenes politiske posisjon igjen aktualisert ved at Norge i Europarådet stemte for en anbefaling¹⁰ som tydelig pekte på behovet for strategier, rammer, lovverk, bærekraftige strukturer og ressurser i tillegg til politikk som fremmer lik tilgang til ungdomsarbeid for alle ungdommer. Dette har resultert i at man i *Like muligheter i oppveksten – regjeringens samarbeidsstrategi for barn i lavinntekt*¹¹ har et tiltakspunkt som nettopp sier at myndighetene skal utrede fritidsklubbene og ungdomshusenes rolle og funksjon, hvor spørsmål om formål, samfunnsnytte, kompetanse, kvalitet, utbredelse og finansieringsmodell inngår. Det er altså duket for at fritidsklubbene rolle i nasjonal politikk revitaliseres.

KLUBBEN SOM ET DEMOKRATIVERKSTED

Ungdommenes medvirkning på fritidsklubben er en helt sentral del av tilbudet og en naturlig følge av at fritidsklubben skal være barn og unges eget sted. Det holder altså ikke å bare ha et hus, et bygg, en adresse, men barn og unge må aktivt bidra til å skape den levende klubben. Gjennom deltakelse i klubbråd, allmøter eller programkomiteer i regi av fritidsklubben får barn og unge trening i demokratiforståelse.

Fritidsklubben som arena for medvirkning og demokrati kan deles inn i to:

1. innflytelse over fritidsklubben i seg selv, aktiviteter, åpnings-tider og arrangementer
2. fritidsklubben som springbrett for demokratisk deltakelse

Kan fritidsklubben også være en samfunnsaktør som løfter barns stemmer inn i relevante prosesser? I forbindelse med utredningen *Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse*⁸ trekker Barneombudet fram fritidsklubben som en av fire arenaer som kommunen må jobbe med for å ivareta barns rett til deltakelse i tråd med barnekonvensjonens artikkel 12. Også i regjeringens veileder til arbeid med ungdomsråd¹² trekkes fritidsklubben fram som en arena som bør representeres i ungdomsrådet. 1 av 3 ungdomsråd i vårt utvalg har en slik representant. Ved at fritidsklubbene har ungdoms-medvirkning som metode, får flere barn og unge tilgang til demokratiet, og fritidsklubbene bidrar på den måten til å bygge aktive samfunnsborgere.

7) Seland I, Andersen PL. (2020) *Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus?* Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning, 2020;1(1):6-26
8) Barne- og likestillingsdepartementet (2009) *Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse*. Utredning fra ekspertgruppe nedsatt av Barne- og likestillingsdepartementet januar 2008
9) Kulturdepartementet (2013) NOU 2013: 4: *Kulturutredningen 2014*.
10) Council of Europe (31/05/2017) *Recommendation of the Committee of Ministers to member States on youth work. Unofficial translation into Norwegian*.
11) Barne- og familiedepartementet (2020) *Like muligheter i oppveksten. Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020-2023)*
12) Barne- og likestillingsdepartementet (2011) *Veileder i arbeidet med ungdomsråd. En håndbok for sekretærer og koordinatører*

DONT

GROW

UP

ITS

A

TRAP

«Mange får ikke komme på grunn av foreldrene sine.»
Klubbungdom

«Klubben er ikke universelt utformet.»
Ungdomsråd

«Alle som kommer hit, føler seg kind of som en familie med en gang.»
Klubbungdom

«Jeg kommer hit fordi det er hyggelig her.»
Ungdomsråd

«Klubben er utdatert for de fleste ungdommer, og den er lite relevant for videregående-elevne og eldre ungdommer.»
Ungdomsråd

«Det som er bra med klubben, er menneskene som jobber her, aktivitetene de holder.»
Klubbungdom

«Her på klubben er det forskjellige kurs, og så har vi musikkrom, hobbyrom, rom for å spille spill. Vi har også en kafe. Man kan også gjøre aktiviteter utendørs! På mandag hadde vi for eksempel frisbeegolf ute. Det er mange aktiviteter vi bare kan finne på spontant mens vi er her.»
Klubbungdom

HVA ER ET BRA STED Å VÆRE? – SLIK BARN OG UNGE SER DET

Sitatene i snakkebobler er fra ungdomsråd og klubbungdom som har delt sine tanker og erfaringer om fritidsklubb.

Det er også sitater fra frivillige på klubb, fra klubbledere og ansatte på klubb, og fra andre voksne som deler refleksjoner om fritidsklubben.

HVA ER ET BRA STED Å VÆRE? – BETYDNINGEN AV EN KLUBB

«Det er viktig at det er flere skoler som bruker fritidsklubben, så man kan møte nye folk.»

Klubbungdom

«Det som er bra med klubben, er at man får mulighet til å møte folk man ikke går på skole med.»

Ungdomsråd

«Møteplass, sosialt og fritt. Møtast på tvers av kull og bygdelag.»

Ungdomsråd

«Fritiden er bra når man kan være på klubben for å ha det gøy og være med folk.»

Klubbungdom

«Jeg liker klubben og å være med venner.»

Barna og ungdommene vi har snakket med, sier at de går på fritidsklubben for å være med vennene sine og for å gjøre ting sammen med dem, enten det er å danse, spille basket, game, skate eller bare ha et sted å være sammen. De forteller at de går på

klubb med jevnaldrende fra skolen og nærmiljøet, og de møter barn og unge fra andre skoler og som kanskje har en annen bakgrunn. Om man ikke har venner i klassen, har flere trukket fram at fellesskapet på fritidsklubben blir ekstra viktig.

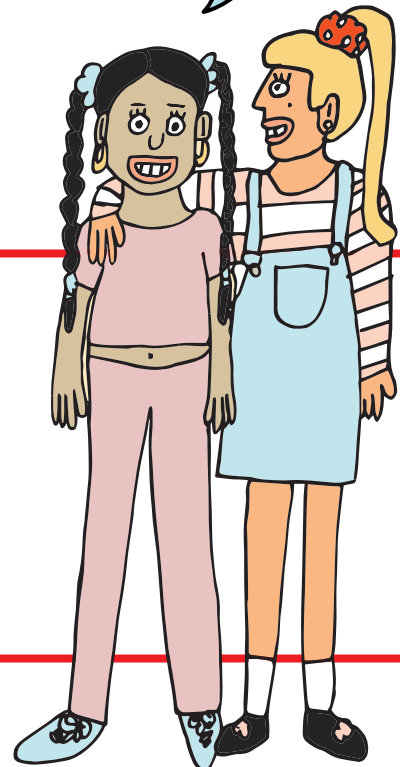
«Jeg er her for å kunne ha det gøy med de jeg kjenner, eller med nye folk. Og føle meg ikke ensom.»

Klubbungdom

KLUBBUNGDOM HAR OFTE STERKE VENNERELASJONER

NOVA sin artikkel fra 2020, *Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus*¹³, viser at ungdom som går på fritidsklubb ikke skiller seg så mye fra andre ungdommer. Men det er noen unntak, blant annet at unge som bruker fritidsklubb ofte

har sterkere vennerelasjoner enn andre. Artikkelen viser at jo bedre vennerelasjoner ungdom rapporterer, jo større sannsynlighet er det for at ungdommene bruker fritidsklubben. Dette gjelder både i byer og mindre tettsteder.

13) Seland I, Andersen PL. (2020) *Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus?* Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning, 2020;1(1):6-26

«At det er et sted å kunne være uten å måtte prestere. Bare få være seg selv.»

I Redd Barnas prosjekt, *Oppdrag 31: Rett på fritid*¹⁴, forteller barn og unge at prestasjonspress er et av de største hindrene for at de skal ha det bra på fritiden. Mange sier at det er utfordrende å finne en balanse mellom skolearbeid og fritidsaktiviteter.

Barn og unge vi har snakket med i denne rapporten forteller om mye av det samme, og sier at klubben er et sted å være seg selv, uten å måtte prestere eller konkurrere. Fritidsklubben er åpen for alle, uten krav om forkunnskaper eller press om å «satse».

«Jeg føler at fritidsklubben er en bra plass fordi man kan føle seg trygg der, og være seg selv. Jeg går ikke så mye ut, utenom fritidsklubben, så for meg gir klubben meg mulighet til å være sosial.»

Klubbungdom

«Det er bra å komme til et sted der de slipper å prestere noe. «Kom som du er». Alle er velkomne.»

Ungdomsråd

«Klubben er bra, for her trenger jeg ikke å tenke på skole og lekser.»

Klubbungdom

«Mange ungdommer har det ikke bra her. De holder det inni seg. Men når de kommer til klubben, så er alt bra igjen.»

Ung frivillig på klubb

«Å være på klubben er som å ha friminutt en hel dag!»

Ung frivillig på klubb

«Du trenger ikke gjøre noe liksom, du kan bare være.»

Klubbungdom

«Ungdomshuset har lært meg å gå ut og møte nye mennesker.»

Klubbungdom

«Her passer du inn uansett hvem du er.»

Klubbungdom

ØKNING I PSYKISKE HELSEPLAGER

I følge Ungdata 2021¹⁵ har det de siste ti årene vært en stadig større andel av unge som opplever psykiske helseplager. Økningen har vært størst blant jenter, men også flere gutter rapporterer om psykiske plager. Det er behov for mer forskning på hva som er

årsaken til denne økningen, men mye tyder på at det har en sammenheng med økende individualisering i samfunnet, et sterkere kropps- og utseende-press og dessuten skolestress og press for lykkes i skolen.

14) Redd Barna (2019) *Oppdrag 31: Rett på fritid*. Mer om prosjektet på side 5

15) Bakken, A. (2021) *Ungdata 2021. Nasjonale resultater. NOVA Rapport 8/21*. Oslo: NOVA, OsloMet

HVA ER ET BRA STED Å VÆRE? – BETYDNINGEN AV EN KLUBB

«Jeg føler ikke klubben eies av noen andre enn ungdommene som er her. Uansett om du var med fra begynnelsen eller startet i dag, så er alle medlem av klubben.»

Klubbungdom

«Å være her er en bra fritid for meg, for det er chill og god stemning og et sted som får meg til å føle meg hjemme.»

Klubbungdom

«Alle som kommer hit, føler seg kind of som en familie med en gang.»

«Klubben er viktig for at vi har et bra miljø å være i, med trygge voksne. Det har vært viktig for meg å få føle at jeg får være en del av noe.»

Klubbungdom

«Alle bryr seg om hverandre, selv om vi ikke kjenner hverandre. Vi er en familie.»

Klubbungdom

«Man føler seg hjemme, alle kjenner hverandre, alle respekterer hverandre.»

Klubbungdom

KLUBBEN SOM ET ANDRE HJEM

Høsten 2021 og vinteren 2022 dro jeg ut og møtte barn og ungdom på mange ulike fritidsklubber. På alle klubbene jeg besøkte, har det helt uavhengig av demografi, alltid vært noen som har brukt familiebegreper for å beskrive miljøet på klubben.

Noen beskrev en ung ansatt eller frivillig som «storebroren» eller «storesøsteren» sin, andre snakket om klubblederen som «hele klubbens bestemor» og noen andre fortalte om den

klubbansatte som «han kule onkelen vår». Mange beskrev de andre ungdommene de går på klubb med som sine brødre og søstre – også de som er eldre og yngre enn dem selv.

Og det som dukker opp oftest av alt, det er at barn og unge beskriver klubben som et hjem.

*Johanne Fearnley,
prosjektmedarbeider i Redd Barna*

Engasjement for klubben som varer

Ung-til-ung-metodikk¹⁶ har vært en sentral inngang til arbeidet på klubb. Det handler om at ungdom selv skal få anledning til å ta ansvar. Dette har resultert i at noen fritidsklubber har utviklet programmer for unge frivillige. På disse klubbene er det gjerne en glidende overgang mellom faste klubbbrukere og ungdommer som blir frivillige på klubben. Det kan starte med at de for eksempel baker kake til de andre, at de

får lede en aktivitet de har god kjennskap til, eller de får ansvar for å poste i sosiale medier på en klubbkveld. Andre steder er rollen som frivillig, eller «ung hjelper», mer formalisert.

Ung-til-ung-metodikk fører til mestring, eierskap og et ønske om å bygge opp klubbfellesskapet. Det fører til et engasjement for klubben som varer.

«Å være 'ung hjelper' har vært en redning for en ungdom som har slitt med selvmordstanker og -forsøk. Han forteller at han har opplevd mening og tilhørighet.»

Klubbleder

«Jeg får mye glede ut av å være både frivillig og kreativ, og her får jeg utløp for begge.»

Ung voksen frivillig på klubb

«Etter at vi var ferdige på junior da vi begynte på ungdomsskolen, måtte vi jobbe litt som frivillige for å fortsette å få komme. Klart vi ville gjøre det da.»

Ung frivillig på klubb

FRIVILLIGE PÅ KLUBB

Noor, Amna og Mikael er alle tidligere frivillige på Bjørndal fritidsklubb i Oslo.

«Jeg synes ikke det er greit å se folk som ikke passer inn i et miljø. Alle skal få være en del av et fellesskap. Det får man her, og som frivillig får jeg være med på å bygge det fellesskapet.», sier Mikael.

«Det er ikke så slitsomt å være frivillig, for det føles ikke som en jobb. Det er god stemning.», sier Noor.

«Du kan hjelpe barna med det de trenger hjelp med, og passe på at det er plass til alle. Barna vil ha

oss med på ting. Jeg får være et forbilde når jeg jobber her.», legger Amna til.

16) Lindstad, B. (2002) *Ung-til-ung. Voksen veiledning. En håndbok. Ungdom og Fritid*

EVERYONE YOU
WILL EVER MEET
KNOWS SOMETHING
YOU DON'T

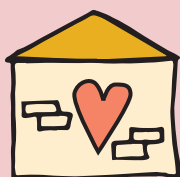
«Vi trenger klubb flere ganger i uka enn bare 1, og å ha rådsmøter hver uke.»
Klubbungdom

«Jeg vil at klubben skal vare lenger.»
Klubbungdom

«Folk vet ikke om klubben, vi må spre ordet mer.»
Klubbungdom

ET BRA STED Å VÆRE – HVA MÅ PÅ PLOSS?

Fritidsklubben er både det fysiske bygget og totaliteten av alle menneskemøtene, aktivitetene og fellesskapet. Det er arenaen hvor magien skal skje, hvor ungdom skal oppleve samhold, mestring og muligheter. For at klubben skal kunne være alt dette, forutsetter det at rammebetingelsene er gode, og at man aktivt jobber for å redusere barrierer for deltakelse, slik at flest mulig deltar og bruker tilbudet. En klubb uten folk er ingen god klubb.

FØRST HANDLER DET OM SELVE HUSET, DE FYSISKE RAMMENE. Har kommunen en fritidsklubb eller møteplass for barn og unge? Hvis ja, kan alle, uavhengig av funksjonsevne, delta på aktivitetene på fritidsklubben? Har ungdommene blitt involvert i utformingen av lokalet og det som skjer der, slik at de opplever eierskap? Og er klubben plassert et sted som ungdom enkelt kan komme seg til og fra?

Å DRIVE EN FRITIDSKLUBB KOSTER PENGER. En fritidsklubb trenger finansiering for være attraktiv, åpen og tilgjengelig for alle. Har klubben penger nok til å gjennomføre aktiviteter og til å kjøpe utstyr? Er det midler slik at ansatte kan ha faste stillinger? Eller må klubbens ansatte bruke tid på å søke om penger – tid de kunne brukt på å være sammen med barna og ungdommene på fritidsklubben?

EN FRITIDSKLUBB VIL ALLTID PREGES AV DE FOLKENE SOM JOBBER DER. Hvem jobber på klubben, hvilken kompetanse har de, og hvordan opplever ungdommene som bruker klubben, dem? Og hvilken rolle har andre voksne? Det kan være lærere, foreldre, og andre fritidsledere. Hvordan kan de bidra til at barna i lokalmiljøet blir introdusert for og blir en del av fritidsklubben?

«Jeg er her fordi jeg liker ikke å være ute i kulden.»

Klubbungdom

«Vi bruker ikke så mye ressurser på å promotere tilbudet på klubben som vi kunne, og burde. Dette fordi vi ikke har plass til alle dem som sogner til klubben.»

Klubbleder

«Våre lokaler er fysisk små, og det reduserer mulighetene for å kunne være relevant nok. Ungdommenes ønsker kan ofte ikke innfris da det rett og slett ikke er gjennomførbart i så små lokaler.»

Klubbleder

«En bra fritid for meg er at du har et sted du kan gå til.»

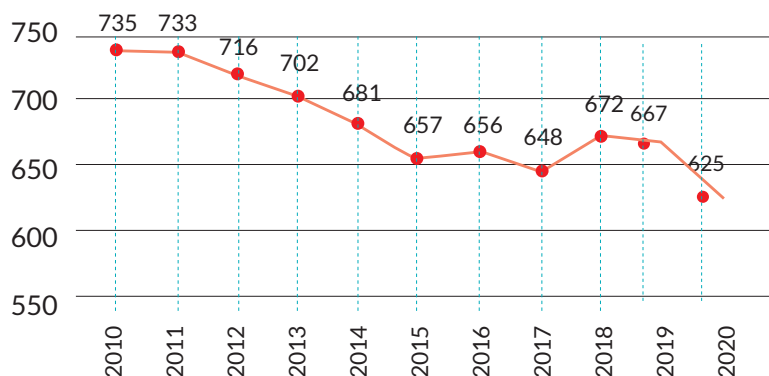
De fysiske betingelsene handler først og fremst om at det må finnes en fritidsklubb i nærheten av der barna bor. Fritidsklubben må ligge et sted de lett kan komme seg til og fra. Det er viktig at barna selv kan være med og bestemme innholdet på fritidsklubben. Klubben må være mye åpen, og den må være tilrettelagt for barn og unge med nedsatt funksjonsevne. God

informasjon om klubben må til for at både barn og unge, og voksne og foreldre, skal få vite om klubben.

Siden det ikke er lovfestet at alle kommuner skal ha en fritidsklubb, er det i dag tilfeldig hvilke barn og unge i Norge som har tilgang på åpne møteplasser. Dermed står mange uten et godt fritidsklubbtilbud.

Statistisk sentralbyrås tall¹⁷ viser at det har vært en nedgang i antall klubber de siste ti årene. **Tallene viser også at det er 69 kommuner som i 2020 ikke hadde en fritidsklubb, og i disse kommunene bor det totalt 32 890 personer mellom 10 og 19 år. Det er altså en betydelig andel barn og unge som ikke har et slikt tilbud i sin kommune.**

Antall kommunale fritidssentre (SSB)

«Alle unge kan samles her, og det hadde vi jo ikke før. Da var vi ute og frøs, eller var hjemme og kjedet oss.»

Klubbungdom

17) Statistisk sentralbyrå 12063: *Kommunale fritidstilbud (K) 2015 - 2021*

Lei av lite aktivitet:

– Barna startet egen klubb

ENGASJERTE: Alisha Munir (12) og Leo Haziraj (13) var så lei av at de ikke hadde noe å gjøre i nærområdet at de like så godt startet sin egen klubb - Lia-klubben. Nå er ballbingen kalt Liabanen åpen.

Leo Haziraj (13) og Alisha Munir (12) var så lei av at det ikke var noe å finne på i nærområdet at de starta sin egen klubb. Nå er også ballbingen i borettslaget ferdig.

Caroline Bremer

Det var en trygg verden uten krav og bedømmelse

Foto: Venstre

Hver søndag morgen ringte kirkeklokkene i Iladalen kirke, den okergule arbeidskirken i teglstein som lå rett over gaten for blokka vår. Lyden var beroligende. Den gav meg godfølelsen av noe fast og

trøstende. I kjelleren hadde de en fritidsklubb for barn og ungdom. Det var hyggelige voksne folk som jobbet der på dugnad. Rett ut av oppgangen, bortover fortauet, inn i kirken og ned i den kjelleren hadde jeg tilgang til alt – bordtennis, biljard, sjakk og brettspill. Da de innførte en tier for inngang, kunne jeg ikke betale. Men de slapp meg inn likevel. Tilbudet var åpent for alle i nabolaget, muslimske nabo-barn gikk også der. Mødrene våre hadde vært innom på forhånd for å se om det var trygt, og skjønnte at vi ikke gikk inn i selve kirkerommet for å be, men ned i kjelleren der klubben og lekene var. Det

var en trygg verden uten krav og bedømmelse, forkynnelse eller møteplikt. Et daglig påfyll av ro, lek og alt jeg ikke hadde hjemme. Ingen påpekte at jeg var muslim eller utelot meg fra det gode selskap fordi jeg tilhørte en annen religion. De behandlet meg som lille Abid. Ikke som en stor belastning.

– Abid Raja, stortingspolitiker for Venstre og tidligere kultur- og likestillingsminister.

Teksten er fra boken hans *Min skyld – en historie om frigjøring*

ET BRA STED Å VÆRE
– HVA MÅ PÅ Plass?

Vi træng en plass å vær!

Jeg vokste opp på Hamarøy, en liten kommune i Nordland, med store avstander og spredt befolkning. På fritiden var jeg med venner. Kommunen manglet fritidsklubb, så vi møttes ute, på en trapp til et offentlig kontorbygg som hadde tak og varmekabler, eller på uteområdene på skoler og barnehager som hadde benker. Eller vi var i akebakken, og på fotballbanen. Vi spilte langball og kjente på felleskap, samhold og vennskap. Vi fikk nye venner og nye interesser. Alle vi ungdommene som ikke var en del av fotballen eller kulturskolen, delte en felles fritid på uformelle møteplasser. I Nordland er det kaldt, og det er mørkt store deler av året. For at jeg skulle kunne komme der vennene mine var, måtte jeg gå langs en dårlig opplyst E6 uten gang- og sykkelsti.

Når det var dårlig vær, møttes vi hjemme hos hverandre. Men det å møtes hjemme førte til at noen ble ekskludert fra felleskapet. Det kunne være fordi det var for liten plass, eller fordi man ikke turte å

invitere fordi man var redd for hva de andre ville synes om hvordan man hadde det hjemme.

Å begynne på ungdomsskole og videregående innebar å bli slått sammen med ungdommer fra andre deler av fylket. Dette var ungdommer vi aldri hadde møtt, noe som var fint og spennende, men også skummelt. Vi ble kjent med nye folk. Vi ble flere som møttes, og etter hvert ble trappa og benken for liten og sofaen i de private jente- og gutterommene for trange. Vi ville ha med alle, men vi hadde ingen steder å være. I stedet for å sitte og vente tok vi saken i egne hender.

Behovet for en fritidsklubb resulterte i kampanjen «Vi træng en plass å vær». Kampanjen ble startet av elever på videregående som samlet inn underskrifter fra ungdom i kommunen. Initiativet ble fanget opp av lokalavisen. Etter saken i lokalavisen ble det en midlertidig løsning med en bedrift som åpnet dørene for ungdommene en gang i uka. Vi fortsatte å kjempe for en ungdomsklubb, men tiden gikk, og vi skulle plutselig feire russetid og reise ut for å studere. Det er per i dag ikke opprettet et permanent fritidsklubbtilbud på Hamarøy.

Min historie er ikke unik. Et raskt søk på Google viser flere saker om barn og unge som etterlyser møteplasser i nærmiljøet. Å ha et sted å møtes er livsviktig i et barns liv. Alle barn må få tilgang til et sted å være, enten de vokser opp i storbyen eller på et lite sted som meg.

*Ingvild Christensen,
konsulent i Ungdom og Fritid*

Vi træng en plass å vær!

Det er bennen som de unge ber om på Oppeld.

NORDSALTEN

Lokalavisa NordSalten
lokaltid@nord-salten.no

Kitty Skapalen
kitty@nord-salten.no

«Alle barn
må få tilgang
til et sted å være,
enten de vokser
opp i storbyen
eller på et lite
sted som meg.»

Ingvild Christensen

19) Skapalen, K. (2010) Vi træng en plass å vær! Nord-salten.no <http://www.nord-salten.no/no/nyheter/aktuelt/vi-trang-en-plass-a-var.6822>

«Jeg vil at klubben skal vare lenger.»

For at en klubb skal være attraktiv og relevant, må den være åpen. De som bruker klubben, ønsker utvidede åpningstider, enten ved at klubben har lengre åpningstider de dagene den er åpen, eller at den er åpen flere dager i uka. Dette handler om kontinuitet. Det er viktig at det ikke går for lang tid mellom hver gang barn møtes. Dette gjelder særlig når barna går på forskjellige skoler. En åpen klubb er viktig, både for de som bruker klubben fast, og for å rekruttere nye barn og ungdommer til klubben.

«Flere kommer om det er åpent tidligere.»

Klubbungdom

«Om det hadde vært åpent 2–3 ganger i uka i stedet for en, da ville flere kommet.»

Klubbungdom

«Flere ville kommet om det var åpent om sommeren. (Man glemmer klubben i sommerferien, og husker heller ikke på den igjen når den åpner på høsten.)»

Klubbungdom

«Jeg har ikke hørt noe derfra.»

Hvis kommunen har en fritidsklubb, må barn og unge vite om den. De trenger informasjon om hvor klubben er, hvordan man kommer seg dit, hvem som er der, hva de kan gjøre på klubben, og når den er åpen. Mange unge har lang reisevei, derfor kan de ikke risikere å møte en stengt dør når de først har tatt turen. Informasjonen må være universelt utformet, og den må være tilpasset den alders-

gruppen som er målgruppen for klubben.

Ungdomsrådene forteller at en grunn til at noen ungdommer ikke bruker klubb, kan være fordi de ikke vet når den er åpen, eller at de ikke vet hva som skjer på klubben, og de kan være usikre på hvilke andre barn og unge de møter der. Noen klubber kan oppleves som litt skumle, særlig

hvis de har et rykte om at det kun er en bestemt gruppe ungdom som bruker klubben.

Flere fritidsklubber har fortalt at de bevisst ikke går ut med store rekrutteringskampanjer, ettersom de har sprengt kapasitet. På de dagene klubben er åpen, er det helt fullt. Dette kan blant annet skyldes små lokaler eller kort åpningstid.

«Jeg ville hatt en bedre fritid om jeg visste mer om tilbudene som finnes.»

Klubbungdom

«Det er viktig at det er flere skoler som bruker fritidsklubben, så man kan møte nye folk.»

Klubbungdom

«Vi må bli bedre på sosiale medier, det er ikke så mange som vet om oss.»

Klubbungdom

«Det er generelt lite informasjon om klubben, og det blir ofte frontet som ganske barnslig.»

Ungdomsråd

ET BRA STED Å VÆRE
– HVA MÅ PÅ Plass?

«Vi har egen klubb for mennesker med nedsatt funksjonsevne.»

Ungdomsråd

«Få eller ingen ungdom med nedsatt funksjonsevne bruker klubben.»

Hvis alle barn skal kunne bruke fritidsklubben, må både lokalene og informasjonen om klubben være universelt utformet. Universell utforming handler om å sikre tilgjengelighet for alle, slik at man unngår spesielløsninger. I tillegg til at praktiske løsninger må være på plass, må også ansatte ha god kompetanse om tilrettelegging slik at alle barn og unge kan delta.

I Redd Barnas prosjekt, *Fritid for alle – uten fordommer. Fortellinger om fritid fra barn og unge med funksjonsnedsettelse*, sier mange barn og ungdom med funksjon-

snedsettelse at de ofte unngår å møte opp på steder som kanskje ikke er tilrettelagt, fordi de er redde for å være til bry eller fordi det blir mye styr. På den måten tar barna og ungdommene på seg et ansvar og bærer en byrde for et manglende tilrettelagt samfunn. Det betyr også at de går glipp av det å delta i viktige fellesskap på fritiden sammen med jevnaldrende.

Ungdom og Fritid har over tid kartlagt tilgjengeligheten på norske fritidsklubber. Klubbundersøkelsen 2020²⁰ viser at det går framover for tilgjengelighet

for rullestolbrukere. Samtidig er det slik at på 3 av 10 fritidsklubber i Norge kommer ikke barn som sitter i rullestol seg inn i lokalet. I tillegg ser vi at fritidsklubben er dårlig tilrettelagt for barn og unge med andre funksjonsnedsettelse, som svaksynte og hørselshemmede.

Det er et politisk ideal at samfunnet skal være tilgjengelig for alle. Men sånn er det ikke i virkeligheten, noe vi ser i Ungdom og Fritid sin klubbundersøkelse fra 2020.

«Veit ikkje, men kan det vere at dei med funksjonsnedsettelsar ikkje kjem fordi dei ikkje føler seg trygge på at tilbodet er tilrettelagt?»

Ungdomsråd

«De som har ulike funksjonsnedsettelse, er fraværende fra klubben i min kommune.»

Ungdomsråd

«Viktig at de kan bruke samme inngang som andre. Det er ikke optimalt tilrettelagt per i dag.»

Ungdomsråd

UNIVERSELL UTFORMING:

Målet med universell utforming er å gjøre samfunnet enklere å orientere og bevege seg i for så mange som mulig, og å utforme omgivelsene på en måte som ivaretar hele befolkningens variasjon i funksjonsevne. Det er en menneskerett å få delta i samfunnet. Universell utforming er en måte å oppnå dette på. Se mer om dette på bufdir.no/uu.

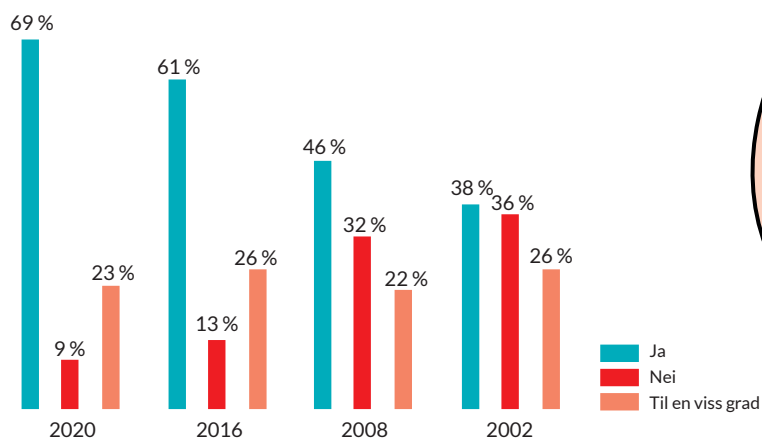

Tall fra Klubbundersøkelsen 2020²⁰

ER KLUBBEN TILRETTELAGT FOR ULIKE BRUKERGRUPPER?

ER KLUBBEN TILRETTELAGT FOR RULLESTOLBRUKERE?

«Tilbudene er for lite tilpasset mennesker med funksjonsnedsettelse. De må kanskje også ha med seg noen, og det er kanskje mangel på dette.»

Ungdomsråd

FRITID FOR ALLE – UTEN FORDOMMER

FORTELLINGER OM FRITID FRA BARN OG UNGE MED FUNKSJONSNEDESETTELSE

I prosjektet *Fritid for alle – uten fordommer*²¹ gjennomførte Redd Barna, i samarbeid med Norges Handikapforbund, samtaler med barn, unge og unge voksne med ulike funksjonsnedsettelse om deltakelse på fritidsarenaen. Alle vi snakket med, fortalte at de har møtt fordommer fra voksne. Fordommer og manglende kunnskap har ført til at de ikke har deltatt på fritidsaktiviteter sammen med

vennene sine. De har blant annet fått høre at «vi har et eget opplegg for sånne som deg», og de har møtt trenere, lærere, instruktører og rådgivere i kommunen som mener at de ikke kan delta på aktiviteter på lik linje med andre barn. De forteller også at dette kunne vært unngått om de voksne snakket med barna og ungdommene om hva de har lyst til å gjøre på fritiden.

20) Ungdom og Fritid (2020) *Klubbundersøkelsen 2020*. Oslo: Ungdom og Fritid

21) Redd Barna (2021) *Fritid for alle – uten fordommer. Fortellinger om fritid fra barn og unge med funksjonsnedsettelse*.

Å ikke få være med = diskriminering

Mulighetene for en aktiv fritid på lik linje med alle barn er heller et unntak enn en regel for ungdom med funksjonsnedsettelse. Fritidsklubber er viktige, både for samfunnet og for ungdommene som bruker dem. Derfor trenger jeg at du forstår like godt som meg hvor diskriminerende det er at vi unge med nedsatt funksjonsevne ikke får deltatt på det klubbtilbudet som finnes for andre barn og unge.

«De som har ulike funksjonsnedsettelse, er fraværende fra klubben i min kommune», sier en av ungdommene i denne rapporten. Et fåtall av fritidsklubber har ungdom med funksjonsnedsettelse med på klubbaktivitetene. Jeg tror ikke dette er fordi ungdommer med funksjonsnedsettelse ikke ønsker å delta, jeg tror det er på grunn av manglende universell utforming. Jeg tror også det er en holdning blant voksne om at ungdom med funksjonsnedsettelse ikke har behov for samme fritidstilbud som andre ungdom. Barn med nedsatt funksjonsevne møter fordommer og diskriminering overalt: på nærskolen, på fritiden – på nett og i virkeligheten. Vi må erkjenne at denne diskrimineringen og disse fordommene finnes, for å ta et oppgjør med dem.

Økt bevissthet kan igjen føre til tiltak som inkluderer. Tilretteleg-

ging av alle aktiviteter og å gjøre alle fritidsklubber universelt utformet er essensielt.

Vi trenger ansatte som lager aktiviteter som er for alle barn, ikke bare de funksjonsfriske. Det må normaliseres og legges til rette for at barn med nedsatt funksjonsevne får velge å være med på det de selv har lyst til, enten de vil bli politisk aktive, bli med i et

idrettslag eller bli aktive klubb-deltakere.

Vi kan skape en framtid hvor alle får de samme mulighetene. Men da må vi ta et oppgjør i alle ledd: hele veien fra Stortinget og kommunen og ned til den enkelte klubb.

Nikita Amber Abbas, 2. nestleder NHFU, Norges Handikapforbunds Ungdom

«Klubben gir deg erfaring i det du har lyst til å drive med.»

Fritidsklubben er et sted man kan drive med aktiviteter sammen med andre: spille biljard og brettspill, lage mat, game, drive med musikk eller danse. Klubben er både et sted barn bare kan være og ha det gøy sammen med vennene sine, og et sted de kan utforske og utvikle interesser og ferdigheter og bli gode på noe. Barn og unge vi har snakket med, forteller at de må ha mulighet til å komme med forslag til innholdet på klubben: aktiviteter, innkjøp av utstyr, arrangementer og det som skjer der.

En forutsetning for at ungdom skal bruke tilbudet, er at det oppleves som relevant for dem. Samtidig kan det være en utfordring å få til et relevant tilbud som treffer barn og ungdommer i ulike aldre og med ulike interesser. Barn er forskjellige, og det er ikke sikkert at det som passer noen, passer alle. Om tilbudet er det samme for barn på juniorklubben og for ungdommene på ungdomsklubben, kan de eldste fort miste interessen, og det blir kjedelig å gå på klubben.

«Det er svært få av de jeg kjenner til, som i det hele tatt bruker ungdomskubbene, dette er ofte fordi de ikke har noen aktiviteter som vi ønsker å delta i. Eller at det blir fort lagt opp, at du kan komme hit, men da må du game, eller du kan komme hit, men da må du strikke.»

Ungdomsråd

«Drømmestedet for oss er et koselig og varmt sted med ting å gjøre sammen. Tegne, lage buttons, bare ha et sted å henge liksom. Og det kan vi jo her.»

Klubbungdom

«Altså, et band, et sted og en venn, så kommer du langt.»

Klubbungdom

«Før hang vi på maceren, men nå kommer vi hit. Her er det koseligere, det er mer å gjøre, som Fifa.»

Klubbungdom

«Det er det samme som skjer hele tida. Flere aktiviteter ville hjulpet.»

Klubbungdom

«Det som er bra med klubben, er at de voksne passer på at vi ikke kjeder oss når vi er her.»

Klubbungdom

«Folk vil bare henge med folk som er like gamle som seg selv. Det får man jo ikke her.»

Ungdomsråd

Å komme seg til og fra fritidsklubben

Fritidsklubben må være attraktiv og relevant, men det må også være mulig for ungdom å komme seg til og fra klubben. Barn og unge forteller at det ofte kan være vanskelig å delta på fritidsklubben fordi den er for langt unna.

I Redd Barnas prosjekt, *Oppdrag 31: Rett på fritid*²², understreket ungdommene som deltok, at mangel på transport er en barriere for å delta på fritiden. Det er ikke alle som har foreldre som kan kjøre til og fra, og kollektivtilbudet er mange steder begrenset. Noen

steder er det ikke tilgjengelig kollektivtransport på kvelden. Hvis barn drar rett til fritidsklubben etter skoletid, så kommer de seg ikke hjem når fritidsklubben stenger.

Barna og ungdommene vi har snakket med i denne rapporten, forteller også om dette. Mange fritidsklubber ligger enten plassert langt unna eller kun i en del av kommunen, og det er for dårlig eller ingen kollektivtransport for ungdom som vil gå på klubben.

«Det ungdommene i min kommune mener er mindre bra med klubben, er den geografiske plasseringen. Vi har klubblokalet nederst i dalen, så det blir langt å reise for de øverst i dalen. Det finnes ikke kollektivalternativer.»

Ungdomsråd

«Vi er ikke fornøyde med fritidstilbudet fordi at alle tilbud som finnes, er i sentrum, og er dårlig og lite tilgjengelig. Det er ikke alle fra tettstedene i utkanten kommer seg frem. I tillegg er busstilbudene dårlige. Dårlig spredning på klubbene, for langt unna for noen.»

Ungdomsråd

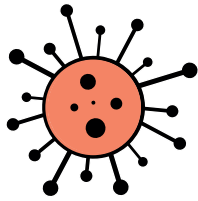
«Klubbene burde vært mer spredt rundt i kommunen.»

Ungdomsråd

«For meg er det viktig at et sted man møtes, er sentralt, slik at det blir like lett for alle å komme seg til aktiviteten sin. Om man bor i samme bydel, men har skole langt vekk fra hverandre, er det lettest å kunne møtes midt mellom hverandre i ukedager rett etter skolen. I helger er det bedre å ha aktiviteter nært der man bor.»

Klubbungdom

22) Redd Barna (2019) *Oppdrag 31: Rett på fritid*. Mer om prosjektet på side 5

«Mesteparten av de som kom før nedstengningene, sitter bare hjemme nå, selv om klubben har åpnet igjen.»

2020 og 2021 var to annerledes år, og hverdagen til barn og unge ble preget av den globale pandemien. I flere perioder ble skoler, barnehager og fritidsaktiviteter for barn og ungdom stengt ned for å begrense smittespredningen. Fritidsklubbene ble påvirket i stor grad, og ungdommer kunne hverken møtes fysisk på klubben eller bruke klubbens lokaler til dans, band-aktivitet, til å lage film eller planlegge og gjennomføre større arrangementer.

Ungdom og Fritid gjennomførte en undersøkelse blant norske fritidsklubber i januar 2022. Undersøkelsen, *Hvordan har pandemien påvirket klubbfeltet*²³, viste at fritidsklubbfeltet var den

fritidsaktiviteten blant barn og unge som hadde størst prosentvis fall i deltakelse under pandemien, hele 32 prosent, hvilket betyr at 30 000 barn og unge mistet sitt fritidstilbud.

Ungdom og Fritid undersøkte at pandemien har fått svært ulike konsekvenser for fritidsklubbene. Omtrent halvparten fikk flere besøkende og høyere aktivitetsnivå etter gjenåpningen enn før pandemien, mens den andre halvparten opplevde store utfordringer med å rekruttere ungdommer tilbake til tilbudet. Det er derfor viktig at det nå blir satt av ressurser til klubbene, både til attraktive aktiviteter og til rekruttering av barn og unge.

Dette er også i tråd med Bufdirs koordineringsgruppe for barn og unges tjenestetilbud under pandemien sine anbefalinger: «Fritidsklubber og lavterskeltilbud har vært nedprioritert mange steder. Fritidsklubber og andre lavterskeltilbud er spesielt viktige for unge som står i fare for å falle utenfor, og kommunene bør prioritere å styrke tilbudet.»²⁴

«Det tar tid å bygge opp en velfungerende fritidsklubb etter nedstengningene. Det er vanskelig å bistå klubbstyrearbeid og demokratiske prosesser uten egnede lokaler, både med og uten avstandsregler. Det er ressurskrevende. I vår nåværende situasjon er medvirkning krevende å gjennomføre slik vi ønsker.»

Klubbleder

«Klubben var en stor del av rutinen vår før pandemien. Det var her vi gikk når vi hadde fri. Men da korona kom, hadde jeg plutselig ingenting å gjøre, jeg visste ikke hva jeg skulle gjøre, på en måte.»

Klubbungdom

«For ungdommene har uforutsigbarhet og stadige endringer i tilbudet de siste tre årene, samt et hull i kunnskap rundt hva fritidsklubb er, gjort medvirkningsprosesser mer utfordrende. Å binde seg til noe er ikke like interessant, og ungdommen oppleves som mindre lojale mot tilbudet.»

Klubbleder

23) Ungdom og Fritid (2022) *Kartleggingsundersøkelse: Hvordan har pandemien påvirket klubbfeltet?*

24) Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2022) *Statusrapport 15. Barn og unges tjenestetilbud under covid-19-pandemien.*

«Å investere i klubb er å investere i barna.»

Fritidsklubber får penger hovedsakelig fra to kilder: kommunale budsjetter og eksterne tilskuddsordninger. Fritidsklubber er ikke en lovpålagt oppgave for kommunene, noe som betyr at det er kommunene selv som bestemmer om de skal ha fritidsklubb eller ikke. Det betyr også at kommunen ikke mottar tilskudd fra staten for å drive fritidsklubb, og derfor må kommunene selv finne penger til drift av klubb i sine budsjetter. Det gjør fritidsklubbene sårbare for kutt og nedskjæringer. Kommunens midler skal dekke ansatte, aktiviteter og gode lokaler. Ofte er det slik at midlene fritidsklubben får fra kommunen, ikke strekker til, og da må de ansatte finne penger andre steder.

Tall fra Statistisk sentralbyrå²⁵ viser at kommunenes bidrag til

fritidsaktiviteter for barn og unge (fritidsklubber, kulturskole, støtte til idretten m.m.) hadde en negativ utvikling mellom 2018 og 2020. I 2021 ser vi at det brede fritidsfeltet har mottatt mer støtte enn noensinne, men dette må ses i sammenheng med regjeringens ekstrabevilgninger i forbindelse med pandemien.

Klubbundersøkelsen 2020²⁶ viser også at omtrent halvparten av klubbene har blitt foreslått nedlagt eller kuttet ned på i 2020, men for kun 2 prosent av tilfellene resulterte dette i faktisk nedleggelse, fordi klubbene i stedet kuttet i ansattressurser eller aktivitetsmidler. I praksis fører dette til mindre aktivitet, reduserte åpningstider og synkende popularitet blant ungdommene. Ifølge

Klubbundersøkelsen 2020 forklares forslagene om nedleggelse eller budsjettkutt primært med svak kommuneøkonomi eller mangel på politisk eller administrativ interesse for tilbudet.

Stabile ansattressurser:

Ungdom og Fritid mottar hver høst en rekke henvendelser om at kommuner foreslår å kutte i klubbens budsjetter eller legge ned tilbudet. Dette bidrar til en ustabil arbeidssituasjon for de ansatte og et dårligere tilbud for barn og unge.

«Det er mange som ikke har noe sted å være på fritiden, og som har det trangt hjemme. De trenger et sted å være, som er gratis. Det er bare sånn man kan inkludere alle.»

Klubbungdom

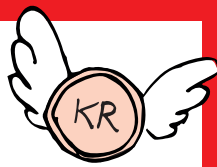
«Vi burde ansette flere folk. Og gjøre klubben litt større så alle får plass.»

Klubbungdom

25) Statistisk sentralbyrå 12063: *Kommunale fritidstilbud (K) 2015 - 2021*

26) Ungdom og Fritid (2020) *Klubbundersøkelsen 2020*. Oslo: Ungdom og Fritid

27) Aspehaug, MG. (2021) «Skal kommuneøkonomien nok en gang gå utover ungdommen?» Smp.no <https://www.smp.no/meninger/leserinlegg/i/V9oRop/skal-kommuneoekonomien-nok-en-gang-ga-utover-ungdommen>

I snitt har hver ungdomsarbeider på en fritidsklubb en 40-prosentstilling til rådighet. Innenfor dette gjennomsnittet finner du dem med full stilling og dem med 7,9 prosent. For at en fritidsklubb skal drives godt, er det en forutsetning at det finnes nok ansattressurser som kan legge til rette for dette. Samtidig er det nettopp ansattressurser som oftest kuttes når kommunebudsjettene skal vedtas.

Et viktig spørsmål er hva som er et minimum av ansatte for å sikre forsvarlig drift, og hva som er minimum for å sikre kvalitet. Ungdomsarbeiderne vi har snakket med, sier at mye av deres arbeidstid går med til å søke aktivitetsmidler til klubben, noe som tar verdifull tid de kunne brukt på å være til stede for barna på klubben.

I kvalitetskriteriene for fritidsklubber og åpne møteplasser for

«Mange tror at bare det er en åpen dør, så vil alle bruke tilbudet. Det forventes at vi skal løse samfunnsproblemer, være kriminalitetsforebyggende, ha et kulturtilbud, drive leksehjelp – men når budsjettene lages, får vi ikke de kommunale midlene vi trenger for å lage et tilbud som ungdommen faktisk har lyst til å bruke. Da blir vi som jobber på klubbene, nødt til å bruke unødvendig tid og ressurser på å søke og rapportere på andre midler for å lage godt innhold.»

Klubbleder

ungdom²⁸ står det at «fritidsklubbens lønnsmidler og antall ansatte ses i forhold til antall ungdom, aktiviteter og de lokalene man har til rådighet». Dette bør være en inngang for å definere balansen mellom forsvarlighet og kvalitet i ansattressurser.

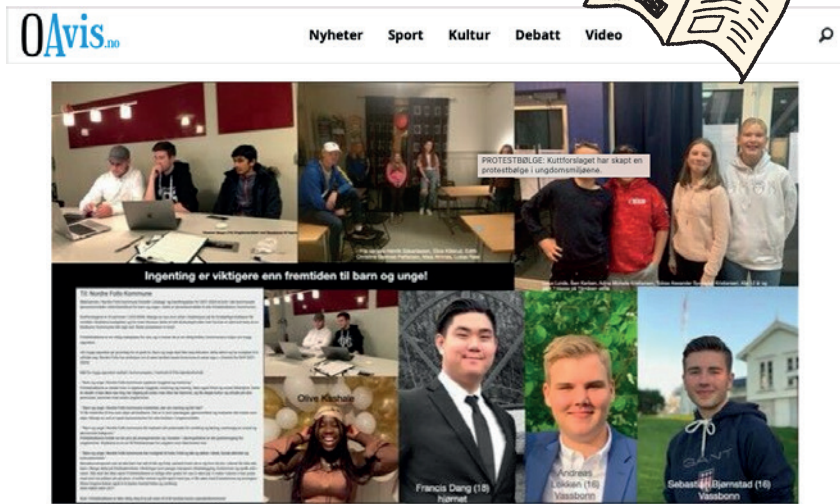
Et tomt skall, eller ungdommens eget sted?

En annen forutsetning for at barn og ungdom skal velge å bruke fritidsklubben, er at det skjer ting der som de ønsker å være med på. Det betyr at aktivitetsbudsjettet må være stort nok. I Klubbundersøkelsen 2020²⁶ er medianen for aktivitetsbudsjetter i fritidsklubber på 30 000 kroner i året, og gjennomsnittet på 69 305 prosent. Den relativt store forskjellen mellom median og gjennomsnitt skyldes blant annet at en stor andel av klubbene oppgir 0 kroner i aktivitetsbudsjett, samtidig som noen klubber har svært høye aktivitetsbudsjetter og dermed bidrar til å dra gjennomsnittet opp. Det er store forskjeller mellom klubbene.

Medvirkning er en sentral bærebjelke i fritidsklubbenes arbeid. De som bruker tilbudet, skal være en aktiv del av å forme innholdet. En forutsetning for at dette skal være reell medvirkning, er at det finnes penger til å følge opp initiativene som kommer fra barn og unge. Trange aktivitetsbudsjetter utfordrer altså deler av kjernevirksomheten i klubb.

29

– Ikke kodd med det!

Ungdomsmiljøene protesterer mot rådmannens forslag om et kutt på over 1,6 millioner kroner som kan ramme fritidsklubbene hardt.

28) Ungdom og Fritid og Fagforbundet *Kvalitetskriterier for fritidsklubber og åpne møteplasser for ungdom*

29) Stubberudlien, J. (2020) – *Ikke kodd med det!* Oavis.no <https://www.oavis.no/budsjett-flame-fritidssenter-fritidsklubb/ikke-kodd-med-det/535846>

«Da fritidsklubben var truet med nedleggelse.»

– Jeg var ganske mye redd som barn og helt stille, også på skolen. Det betød at jeg var mye for meg selv. Hovseter fritidsklubb ble en møteplass hvor jeg fikk sjansen til å øve meg på å snakke med og være sammen med andre. Det var fritidsklubben som hadde laget flyere, og læreren min som oppfordret meg til å gå.

Klubben ble etter hvert et sted jeg virkelig ikke kunne droppe en onsdag eller fredag. Alt skjedde der. På fritidsklubben fikk jeg også gjøre mitt første radiointervju da jeg gikk i femte klasse, som utrolig nok har blitt yrket mitt i dag. Fritidsklubbene var truet med nedleggelse, og lederne på klubben hjalp oss med å lage et radioprogram. Vi ringte på døra til Carl I. Hagen med en mikrofon og spurte fortvilet: «Hvorfor?» Han

Foto: Trude Westbye

svarte at han syntes at barn heller kunne gjøre som hans egne barn – danse ballett eller stå slalåm – og vi svarte: «Det er ikke alle som har råd til det!»

Det var sant da, og det er sant nå. Fritidsklubber er en enormt viktig arena for å hindre utenforskap, om det er fordi man ikke har råd, lov eller mulighet til å være med på ballett, slalåm eller som meg, ikke har tryggheten. Fritidsklubben er et sted der barn og ungdom møtes og øker kunnskap og forståelse for hverandres forskjellige bakgrunner og livshistorier. Vi vet i dag hvor farlig utenforskap kan være.

Opp gjennom årene har jeg ikke tall på hvor mange musikere jeg har møtt som kan takke fritidsklubben for sin begynnelse. Jeg takker virkelig Hovseter fritidsklubb og lederne der for min vei.

Mona B. Riise,
journalist og programleder

– Jeg hadde ikke vært den jeg er i dag uten fritidsklubben

«Klubben har betydd alt for meg! Det var der jeg fikk venner, begynte å male, og det var der jeg fikk min interesse av å være frivillig på forskjellige arrangementer. Klubben var et sted hvor jeg kunne være meg selv. I tillegg var det trygge voksne jeg kunne snakke med, noe som var veldig viktig for at jeg skulle fortsette å bruke klubben. De voksne ga meg den tryggheten jeg trengte. Hvis jeg ikke hadde hatt klubben, ville livet mitt vært annerledes, fordi klubben og de menneskene som jobbet der, har vært med på å forme den jeg er i dag.»

Jakob (25 år), tidligere klubbungdom

30) Flakstad, P. (2014) – Jeg hadde ikke vært den jeg er i dag uten fritidsklubben Fagbladet.no <https://fagbladet.no/seksjon-kirke-kultur-og-oppvekst/jeg-hadde-ikke-vart-den-jeg-er-i-dag-uten-fritidsklubben-6.91.183524.d5441b9c5d>

«Da jeg var yngre, kom jeg alltid tilbake hit fordi jeg visste hvem jeg møtte. Det var det en trygghet i.»

Klubbungdom

«Det som er bra med klubben, er at dere bryr dere om oss, at de som jobber her, prøver å få til det barna vil ha.»

Klubbungdom

«Hvis man sliter med ting i livet, kan man bare komme her. Man kan snakke om man trenger det, eller bare være på fristedet sitt liksom.»

Klubbungdom

«Ungdomsarbeiderne spiller en viktig rolle ved at det er samme person som møter ungdommene i døra. Det å bli møtt av en trygg voksenperson, som husker navnet ditt og andre småting ungdommen har fortalt tidligere, betyr så utrolig mye. Det merker vi daglig ved at de unge spør etter den og den ungdomsarbeideren som ikke er på jobb akkurat den dagen. Barn og unge som er på klubben, opplever å bli sett og hørt, og de blir sett og hørt for hvem de er, ikke hva de har gjort.»

Klubbleder

«Jeg kommer på grunn av menneskene som jobber her, og aktivitetene de holder.»

Klubbungdom

«En bra fritid er å snakke med Britt.»

Ansatte på fritidsklubben sørger for driften, de utvikler innholdet i klubben, og de er miljøarbeidere som er støttende og gode samtalepartnere for barna og ungdommene som bruker fritidsklubben.

Hva gjør at barna og ungdommene kommer tilbake på klubben etter de har besøkt den for første gang? Én ting er å bli introdusert for klubben og klubbtilbudet, men noe annet er å fortsette å komme. Det er viktig for barn og ungdom å møte voksne de stoler på og har tillit til.

Både ungdomsrådene og klubb-ungdommene forteller hvor viktige de ansatte er. Mange av barna og ungdommene vi har

snakket med, har uoppfordret trukket fram betydningen av de voksne som jobber på fritidsklubben. De voksne bidrar til et godt miljø, samtidig som at de lærer bort alt fra graffitikunst til hvordan lage baristakaffe.

Det å bli møtt av en voksen som kjenner deg har mye å si, og det er en stor grunn til at mange av ungdommene kommer tilbake uke etter uke.

Redd Barna deltok på Ungdom og Fritid sin landskonferanse høsten 2021. Her fikk vi en unik mulighet til å snakke med ansatte som møter barn og unge på fritidsklubben hver uke.

De ansatte var opptatt av å skape et trygt miljø for ungdommene på fritidsklubben. De fortalte at de har fått tilbakemeldinger om at de har hjulpet ungdom som har hatt det vanskelig, og som gjennom klubben har fått trygghet, tilhørighet og opplever mening i livet sitt.

En ansatt trakk fram gutten som kommer hver uke og deler fra livet sitt, enten det er gleder eller sorger. Og andre fortalte om ungdom som sa at de som jobber på klubben, er de eneste de stoler på i livet sitt. Dette viser hvor viktig relasjonen mellom barn som bruker klubben, og voksne som jobber der er.

En varm velkomst

Jonathan Castro vet hvor viktig det er å ha et bra sted å være på fritiden. I løpet av oppveksten på Haugenstua i Groruddalen hadde Castro en fritidsklubb i nabolaget som han besøkte ofte.

– Jeg elsket å være på klubben. Jeg husker enda godt da jeg var gammel nok til å komme inn på klubben, og hvor mye det betydde for meg. Det var et spesielt sted for oss på Haugenstua, og jeg følte meg virkelig hjemme der.

Da fritidsklubben på Haugenstua ble lagt ned, oppsøkte han andre klubber i nærområdet.

– Der ble jeg raskt kjent med de ansatte som hver gang ga meg en varm velkomst, og jeg fikk meg masse nye venner fra de områdene.

Castro legger vekt på at nettopp de voksne på klubben har stor betydning for at fritidsklubben skal bli et godt sted å være for ungdom.

– De voksne på klubben kan være med på å gi nye generasjoner rom til å komme med ideer, tanker og planer. På den måten kan de være med på å forandre omgivelsene og omstendighetene rundt seg til det bedre. Når dette rommet finnes i en fritidsklubb, ligger det til rette for at fete og innovative ting kan skje.

Jonathan Castro mener at fritidsklubbene er med på å forme den du blir, og de mulighetene du får.

– Det er viktig å inkludere lokalbefolkning og gi alle en mulighet til å bidra der de bor. En fritids-

klubb kan være en definerende faktor for mange barn og unge i hvordan de har det utenfor hjemmet sitt. På fritidsklubben lærer de mye om relasjoner med voksne, samt andre barn og unge. De blir kjent med forskjellige situasjoner under oppsyn av voksne. For noen kan en liten aktivitet på klubben slå rot i hva et barn eller en ungdom vil bli når de blir voksne, sier han.

– Mye fra tiden på klubben til da jeg selv startet med å jobbe som ungdomsarbeider, la sine frø i hvorfor ungdomsarbeid er så viktig for meg.

*Jonathan Castro,
rapper, manager og sosialarbeider*

«Jeg var usikker på om jeg ville at barna mine skulle få være på klubben, før jeg dro på besøk dit. Da så jeg at klubben var et fint og trygt sted for barna mine å være.»

Far til klubbungdom

«Mamma kom på halloweenfest, ble kjent med de ansatte, og da syns hun det var bra.»

Klubbungdom

«Voksne bør spre budskapet om at klubbene fins, ikke bidra til å opprettholde ryktet det har, informere om tilbudene på skolene.»

Ungdomsråd

«Voksne bør fortelle om alt det positive som skjer der.»

Barn og unge mener at voksne bør støtte opp om klubben ved å snakke positivt om hva som foregår der. Voksne kan ha ulike holdninger til fritidsklubb. Noen kan tenke at barn ikke lærer noe der, og at de heller burde gå på aktiviteter der de kan bli gode i noe. Andre kan være redd ungdommene møter feil folk på fritidsklubben.

Barna og ungdommene vi har snakket med i denne rapporten, er tydelige på at voksne, enten det

er foreldre, lærere eller andre, må sørge for å ha god kunnskap om den lokale fritidsklubben. De må sette seg inn i hvor klubben ligger, når den er åpen, hvilken aldersgruppe den er for, og hva som skjer på klubben. Voksne må få informasjon om klubben, og informasjonen bør finnes på relevante språk. Hele lokalsamfunnet må ha eierskap til klubben.

«Voksne bør fremsnakke klubbene og fortelle at det er alle typer ungdommer vi har der.»

Ungdomsråd

«Klubber er et sted du kan være deg selv, og utvikle deg selv. Klubben er viktig, og noe ungdommen trenger. Det er ekstremt viktig å besøke klubben i nærheten av deg for å skjønne hvor nødvendig den er for samfunnet ditt. Og det er derfor klubber trenger så mye støtte som mulig fra deg, enten du er en politiker, forelder eller fotballtrener.»

Klubbungdom

ALL
YOU
NEED
IS
LOVE.

Ta barn og unges stemme på alvor – sats på fritidsklubb!

Tenk å ha et sted hvor du og vennene dine kan møtes for å være sammen, helt gratis. Tenk å ha et sted hvor deres meninger blir tatt på alvor, og hvor de meningene raskt blir satt ut i virkeligheten, fordi de som er ansatt der, jobber som helter for at du skal minnes barndommen og ungdomstiden som en tid preget av glede og mestring. Det stedet finnes, og det kalles en fritidsklubb. Det å ha et sted i sitt nærmiljø er noe ungdom fra hele landet ønsker seg og bør få tilgang til.

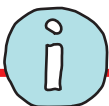
Barn og unge i denne rapporten er tydelige, sats på fritidsklubbene! For at vi skal kunne tilby barn og unge over hele landet et godt fritids- og kulturtilbud, må de som bestemmer, sørge for at alle barn og unge har minst én møteplass i sitt nærmiljø, som har gode åpningstider, som alle vet hvor er, og som alle kan besøke – uavhengig

av bakgrunn og funksjonsevne. Det er viktig at kommunene tilrettelegger for at møteplassen har tilstrekkelig med penger til god drift, et godt aktivitetstilbud og faste ansatte med relevant kompetanse og politiattest. Er dette på plass, kan ungdomsarbeideren bruke tiden sin på å være til stede for ungdommene og legge til rette for at ungdommene kan utvikle aktivitetene de selv ønsker seg.

Medvirkningskompetansen til ungdomsarbeideren gjør at ungdom møter voksne som hjelper dem å realisere sine aktiviteter og drømmer. Relasjonskompetansen til ungdomsarbeiderne, som er til stede der barn og unge er, bidrar til å gi ungdommene gode relasjoner, nettverk og tilhørighet til sitt lokalmiljø. Det setter barn og unge pris på, og det reduserer ensomhet og utenforskap.

Fritidsklubbene er den største fritidsaktiviteten for ungdom etter idretten, med over 100 000 jevnlig brukere. Klubbfeltet kan imidlertid nå ut til langt flere dersom lokale og nasjonale myndigheter prioriterer feltet. Barn og unge trenger klubber der de bor, bedre kvalitet på tilbudet og ungdomsarbeidere med relevant kompetanse og ressurser nok til å drive et helhetlig ungdomsarbeid. For å få til et reelt løft må politikere ta unges stemmer på alvor og våge å satse på fritidsklubb. Et slikt løft vil også bidra til å styrke kulturtilbudet og folkehelsen og redusere utenforskap, ensomhet og marginalisering i hele landet.

*André Ruud,
generalsekretær i
Ungdom og Fritid*

UNGDOM OG FRITID – LANDSFORENINGEN FOR FRITIDSKLUBBER OG UNGDOMSHUS er en demokratisk barne- og ungdomsorganisasjon for brukere, ansatte og frivillige i kommunalt støttede fritidsklubber, ungdomshus og lignende åpne møteplasser. Ungdom og Fritids visjon er at alle barn og unge skal oppleve en relevant og trygg fritidsklubb, der medvirkning gir økt kompetanse, engasjement og tilhørighet til nærmiljøet. 625 åpne møteplasser for barn og unge er medlem i Ungdom og Fritid. Disse er fordelt på alle fylker i landet. Ungdom og Fritid representerer rundt 2500 ungdomsarbeidere og 100 000 ungdommer. ungdomogfritid.no

Gi alle barn et sted å være på fritiden – lovfest fritidsklubben!

Alle barn og ungdom burde ha et trygt sted i sitt nærmiljø der de kan være sammen med jevnaldrende. Barnekonvensjonen artikkel 31 og norsk lov gir alle barn og unge rett til lek og fritid, men i arbeidet med oppfyllelse av denne rettigheten blir det oftest sett til tradisjonelle fritidsaktiviteter som for eksempel idrett, speider og dans. Redd Barna mener det nå er på tide å prioritere fritidsklubbfeltet.

Fritidsklubber og andre åpne møteplasser for barn og unge er et kommunalt ansvar, men det er ikke en lovpålagt oppgave. Det fører til at kommunen må bruke sine frie inntekter til å finansiere ungdomsarbeidet. Det eksisterer i dag ikke noe offentlig lovverk som

regulerer tilbudet eller driften av klubber, og kvalitet og oppslutning er derfor avhengig av kommunens økonomi og prioriteringer. I kampen mot stadig mer ressurskrevende og lovpålagte tjenester er fritidsklubbene avhengig av at kommunen har mulighet til å prioritere dette arbeidet. Koronapandemien har vist at ungdomsarbeidet er sårbart, og blant organiserte aktiviteter var det fritidsklubbene som hadde størst nedgang med 32 prosent frafall under pandemien³¹. Allikevel ble ikke fritidsklubbarbeidet prioritert hverken i regjeringens budsjett for 2022 eller direkte i noen av de mange kompensasjonsordningene.

Med en presset kommuneøkonomi er vi bekymret for at at fritidsklubbfeltet ikke blir prioritert, og dermed at barns rett til lek og fritid ikke blir oppfylt.

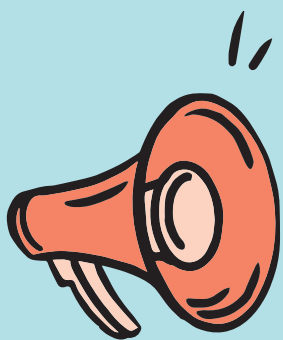
Redd Barna mener derfor at barn og ungdoms rett til en fritidsklubb/møteplass må innarbeides i kulturloven. De siste 25 årene har det vært en nedgang i antall klubber i Norge. Ved en lovfesting kan ikke fritidsklubben prioriteres bort. Redd Barna krever at norske myndigheter nå gir alle ungdommer en rett til et sted å være på fritiden!

*Monica Sydgård,
leder for Redd Barnas
Norgesprogram*

REDD BARN er en medlemsstyrt rettighetsorganisasjon som er partipolitisk og religiøst nøytral. Redd Barna er en del av den internasjonale organisasjonen Save the Children og arbeider for og med barn i 122 land. Redd Barnas verdier bygger på FNs konvensjon om barnets rettigheter og menneskerettighetserklæringen. reddbarna.no

31) Ungdom og Fritid (2022) Kartleggingsundersøkelse: Hvordan har pandemien påvirket klubbfeltet?

KRAV

HVA MÅ NORSKE KOMMUNER GJØRE?

STED

Fysiske rammer: Det må være minst én møteplass i kommunen som er universelt utformet, har en fast adresse og er lett for ungdom å komme seg til.

PENGER

Økonomiske rammer: Kommunen må sørge for forutsigbare midler til ansatte, drift og aktiviteter.

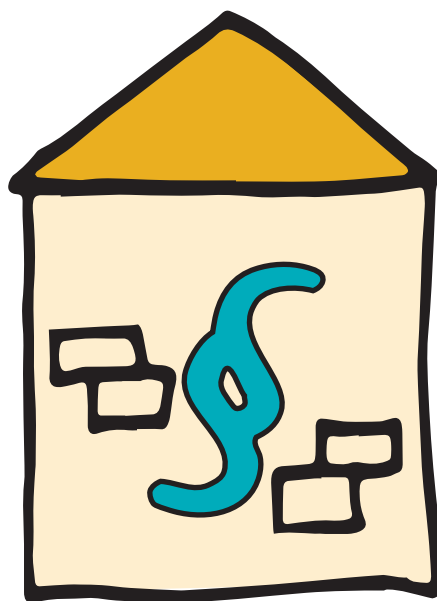
MENNESKER

Menneskelige rammer: Møteplassen må ha trygge, kompetente voksne som har politiattest, forutsigbare stillinger og relevant kompetanse.

HVA MÅ NASJONALE MYNDIGHETER GJØRE?

Lovfeste barns rett til en møteplass i sitt nærmiljø

Det må lovfestes at alle kommuner må sørge for at barn og unge har tilgang til en fritidsklubb/møteplass i sitt nærmiljø. En lovfesting må definere retten til et fritidstilbud, si noe om kvalitet-, kompetanse- og ressursbehovet og fastslå ungdoms rett til deltakelse og medvirkning. Møteplassene må være tilpasset alle barn sin funksjonsevne.

Redd Barna

BARNEKONVENSJONEN I KORTVERSJON

– omskrevet av Redd Barna

1 Barns alder

Alle barn under 18 år regnes som barn.

2 Ikke-diskriminering

Alle barn har de samme rettighetene.

3 Til barnets beste

Alle tiltak som angår barn, skal ta hensyn til barnets beste.

4 Statens ansvar

Staten har ansvaret for at alle barn får sine rettigheter oppfylt.

5 og 18 Foreldreansvaret

Foreldrene har hovedansvaret for å oppdra barn.

6 Rett til liv

Alle barn har rett til å vokse opp.

7 og 8 Identitet

Alle barn har rett til et navn og en nasjonalitet, og de har rett til å beholde disse.

9 Holde familien sammen

Ingen barn skal skilles fra foreldrene sine mot sin vilje hvis det ikke er til barnets beste.

10 og 22 Førre familier sammen

Alle flyktningbarn skal gis beskyttelse, humanitær hjelp og hjelp til å komme sammen med familien sin igjen.

11 Ulovlig bortføring og tilbakehold

Ingen barn skal tas ulovlig ut av et land eller hindres fra å reise tilbake.

12 Å si sin mening

Alle barn har rett til å si sin mening og til å bli hørt i saker som angår dem.

13 og 17 Få og gi informasjon, massemedier

Alle barn har rett til å søke etter, motta og gi informasjon. Staten skal beskytte barn mot skadelig informasjon.

14 og 15 Frihet til å tenke, tro og delta

Alle barn har rett til å tenke og tro på det de selv ønsker. Barn har rett til å delta i organisasjoner.

16 Privatliv

Alle barn har rett til privatliv.

19 Beskyttelse mot misbruk

Staten skal beskytte alle barn mot fysisk eller psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttning fra foreldre og andre omsorgspersoner.

20 Barn uten familie

Alle barn uten familie har rett til beskyttelse og omsorg.

21 Adopsjon

Adopsjon av barn skal foregå slik loven bestemmer, og være til barnets beste.

23 Funksjonshemmede barn

Alle barn med funksjonshemninger har rett til et godt liv, og de har krav på spesiell støtte.

24 Helse

Alle syke barn har rett til den beste medisinske behandling staten kan gi.

25 Barn under offentlig omsorg

Alle barn på sykehus, barnehjem og andre institusjoner har krav på at det følges nøye med på hvordan de har det.

26 Sosialtjenester

Foreldre skal gi barn økonomisk trygghet, og staten skal hjelpe foreldrene med dette når dette er nødvendig.

27 Levestandard

Alle barn har rett til god nok levestandard slik at de har det de trenger for å leve og for å ha en meningsfylt hverdag.

28 og 29 Utdanning

Alle barn har rett til utdanning som gir dem mulighet for utvikling.

30 Minoriteter og urbefolkning

Alle minoritetsbarn har rett til å snakke sitt eget språk, ha sin egen kultur og sin egen tro.

31 Lek og fritid

Alle barn har rett til hvile, fritid og lek.

32 Barnearbeid

Alle barn skal beskyttes mot økonomisk utbytting. Arbeid skal ikke svekke muligheten til å gå på skole eller utvikle seg.

33 Narkotika og rus

Alle barn skal beskyttes mot ulovlig bruk, salg og produksjon av narkotiske stoffer.

34, 35 og 36 Utnyttning

Alle barn skal beskyttes mot alle former for utbytting (for eksempel seksuelt misbruk, bortføring og salg).

37 Fengsel og tortur

Alle barn skal beskyttes mot tortur og umenneskelig behandling.

38 Barn i krig

Alle barn under 15 år skal beskyttes mot å bli vervet som soldater eller å delta i krig. I noen land er aldersgrensen 18 år.

39 Hjelp til å få det bra igjen

Alle barn som er blitt misbrukt, utnyttet eller forsømt, skal få hjelp til å få det bra igjen.

40 Beskyttelse ved lovbrudd

Alle barn som er anklaget eller dømt for lovbrudd, har rett til en behandling som sikrer deres verdighet og fremmer deres respekt for menneskerettighetene.

41 Når andre lover er bedre

Barnekonvensjonen gjelder ikke hvis andre nasjonale eller internasjonale lover sikrer barnet på en bedre måte.

42 Få vite om barns rettigheter

Staten skal sørge for at barn og voksne blir kjent med Barnekonvensjonen.

Redd Barna

Redd Barna 2021
post@reddbarna.no
reddbarna.no

Illustrasjoner:
Anette Moi / byHands
anettemoi.com

Grafisk design:
Anna Maria H. Pirolt
brodogtekst.no

Trykk:
07-Media